

ския език е не само пречка за интеграция, но и ясен разграничителен белег. За образователните нагласи и отношения на ромското население този факт е от изключително значение. На официалния език те не могат да се изразяват свободно, а не могат да обсъждат образователни проблеми в дълбочина на ромски език – липсват им достатъчно понятия. Така образователните споделяния и обсъждания имат най-често битов характер, най-вече са в областта на поведението на детето и на учителя и нямат отношение към качествените характеристики на образователния процес или към личностното развитие на детето в него.

Училището за значителна част от ромите е чужда институция, естествена част от квартала, от средата, но все оставащо извън кръга на техните жизнени цели – то не е канал за социализация за ромската общност, уменията и знанията, които предава не се приемат като естествени за развитието на децата.

Учителите са приемани като представители на мнозинството, на официалното общество, отразяващи неговия репресивен характер.

За мнозинството роми училищното образование не е важна жизнена цел – то е по-скоро естествена спирка на децата по пътя на израстването им, но не толкова важна, че да определя съдбата им.

Това е парадоксално тъй като присъствието на училищната реалност в живота им е доста широко. То е свързано с израстването на децата, с отношенията с учителите, с получаването на социални помощи, с насочването на част от семейния бюджет към училище.

Тъй като обикновено децата в ромското семейство са повече от едно или две, то доста по-дълго време училището има значение в живота му – то е част от всекидневието, но не ключова.

Затова за ромите не е проблем, когато децата напускат училище, нито пък когато успехът им е слаб.

При ромите отсъства присъщата за съвременното мислене идея за качеството на образованието, за естествената необходимост от покриване на образователни стандарти, за училищна кариера и развитие на децата.

Само по отношение на музиката училището е като канал за развитие – подготовката в началното и основното училище като стъпка към влизането в музикално училище е нещо необходимо, заради което си струва да се полагат усилия, а самото училище в този смисъл